

هوشیار باشیم:

سازندگان شبکه های ماهواره ایی

در صد تربیت و سافتن نسل های هستند

که فود می فوهند نه آنکه مورد نیاز یا پسند افراد جامعه باشند

موضوع : آثار سوء فیلم های ماهواره، بر تحکیم بنیان خانواده

امروزه ، ماهواره این ابررسانه ی جمعی با نفوذ در حریم خلوت و خصوصی مردم ، تبدیل به فرمانروای اجتماعی و فرهنگی شده تا فرهنگ و ارزشهای جامعه غربی را بتدریج و بدون مقاومت جایگزین دغدغه و هویت کاربران خود کند. این رسانه قدرتمند ، امروزه بیش از پیش جایگاه ویژه ای را نزد خانواده های ایرانی پیدا کرده است. ظهور تکنولوژی های نوین ارتباطی به همراه تحولاتی ، بسیاری از کارکردهای خانواده را دچار اختلال کرده است. تحولاتی که خود منشأ بروز دگرگونیهای عمیق و اساسی در نوع روابط و ارزشهای خانوادگی می باشند. بسیاری از این تحولات و دگرگونی ها از بیرون بر خانواده تحمیل می شود.

آثار شبکه های تلویزیونی ماهواره ای

1- القاء ضد ارزشها به جای ارزشها

شبکه های ماهواره ای قادرند احساس شخص از واقعیت را تغییر بدهند و با تاثیر گذاری بر روی افکار و روان مخاطبان خود ، براحتی نوع دیدگاه و سلیق مردم را متحول سازند. این واقعیت را نباید نادیده گرفت که ارزشهای غیر اخلاقی براحتی از طریق ماهواره در قالب قواعد و هنجارها و نمادها قابل پیاده شدن در محیط گرم خانواده است. ماهواره با توجه به توانمندی هایی که دارد ، یکی از عوامل بسیار مهم دگرگونی ارزشها و باورها می باشد ، چه اینکه قادر است با برنامه ریزیهای دقیق و کنترل شده ، اندیشه های مردم یک جامعه را شکل دهد و رفتار آنان را بصورت دلخواه سمت و سو دهد.

شبکه های ماهواره ای در قالب میان برنا مه ها و آگهی ها ، ارزشهای متفاوتی چون فرهنگ برهنگی ، مصرف گرایی ، تجمل پرستی ، ترویج بی مبادلاتی اخلاقی و ... را به نمایش گذاشته و رفته رفته فرهنگ وقار و پوشیدگی به فراموشی سپرده شده ، رقابت برای عرضه هرچه بیشتر جذابیت های جنسی ، به فرهنگ غالب در کشور تبدیل شده است.

قدرت تاثیر گذاری ماهواره محدود به تغییر ارزشها تنها در حوزه تضعیف ارزشها و ارزشهای جایگزین در رفتار بینندگان نمی باشد ، بلکه این رسانه قادر است در حوزه های مربوط به حریم های خصوصی افراد نیز به طور خاص ، تغییراتی ایجاد کند. « و گاهی به فرد بدون اینکه در جریان باشد تحمیل می شود ، یعنی وجدان آدمی را دستکاری می کند» چنین تغییراتی ، بسترهای مناسبی برای آسیب رسانی علیه خانواده و پیامد های ناگوار آن فراهم می سازد.

2- الگودهی ماهواره به خانواده ها

تاثیر برنامه های ماهواره بر افکار عمومی و عملکرد مخاطبان بویژه از نظر تربیتی و جامعه پذیری امر روشنی است. کانال های ماهواره ای موجب می شوند زنان و دختران جوان ، با دیدن فیلم ها و سریالهای شبکه های فارسی زبان ، مطابق حس همزاد پنداری ، به تقلید از نوع پوشش و آرایش هنرپیشگان برآمده ، سعی در هرچه شبیه تر کردن خود با آنها کنند. اغلب سریالهای به ظاهر خانوادگی حاوی داستانهایی از عشق ها و روابط نا متعارفی است که بیننده را بعد از مدتی به طور غیر ارادی و ناخودآگاه وارد به همسان سازی زندگی واقعی و شخصی خویش با تصاویر پخش شده از ماهواره می کند. مصادیقی چون خیانت به همسر ، افزایش سن ازدواج ، بی تفاوتی به حریم خانواده و بی بندوباری فکری و فرهنگی در جامعه ، نمونه ی بارزی از نتیجه ی الگوپذیری از الگوهای غلط برنامه های ماهواره ای است.

3- اثر گذاری ماهواره بر ارتباط عاطفی زوجین

گسترش و استفاده ی افراطی ماهواره با کارکرد متنوع خود و دگرگون سازی های پیوسته اش ، رفته رفته آسیب پذیر شده و استحکام خانواده را به مخاطره می اندازد ، در این صورت خانواده قوی ترین عامل دوام و رشد خود را که عاطفه و صمیمیت میان اعضاست ، به دست فراموشی می سپارد ، برنامه های ماهواره به تدریج جای ارتباط بین فردی از نوع چهره به چهره را گرفته و توانسته اند فضای انفرادی را به جای فضای جمعی و اجتماعی خانواده حاکم کنند ، به گونه ای که در ابتدا به افزایش فردگرایی و کاهش جمع گرایی منجر شده و با رخنه در محیط گرم خانواده ترویج مفاسد دینی ، عفاف زدایی و ایجاد حس رقابت زن و شوهر نسبت به یکدیگر ، عامل مهمی در آسیب رساندن به انسجام خانواده شوند. در کشورما بیشترین مخاطبان تلویزیون را زنان تشکیل می دهند همین باعث شده برنامه های این نوع شبکه ها با هدف قرار دادن شخصیت زن و القاء کردن فرهنگ غربی به او بتوانند شخصیت حقیقی زن مسلمان ایرانی و بنیان خانواده را متزلزل سازند.

4-ترویج خانواده های بدون ازدواج (هم خانگی ها)

غیر رسمی شدن ازدواج که به عنوان یک فرهنگ وارداتی به خصوص در شهرهای بزرگ پدید آمده ، به معنی کم رنگ شدن هنجارهای اجتماعی است که رفتار مردم را در رسوم معمول جامعه مانند ازدواج تعریف می کنند.

برنامه های ماهواره ای با ترویج این الگوی نابهنجار باعث می شوند دختران و پسران جوان خود را ملزم به تشکیل خانواده نبینند و ترویج دهند که این شکل از الگوی تشکیل خانواده را تجربه کنند. الگویی که این شیوه از زندگی را در همه ی جوامع ، طبیعی جلوه می دهد و سعی در تغییر بنیان های فکری مخاطبان دارد.

5-زدن زیرآب بنیان خانواده:

در خانواده با معیارهای اسلامی ، مرد احساس مسئولیت عمیقی در قبال اعضای خانواده ی خود دارد و خود را موظف به حفظ حریم خانواده می داند و این تلقی باعث تعهد مرد به بانوی خانه خود و فرزندان برای تأمین نیازهای آنها می شود.

الف. دختران فراری

ب. بدحجابی و زنان خیابانی

ج. تأثیر منفی بر روابط بین افراد ، اختلاف خانوادگی و شکستن حریم های خانواده

د. ترویج هوس خواهی و تنوع طلبی

هدف اصلی پخش فیلم ها و سریالها در شبکه های ماهواره ای:

1. ایجاد خانواده بی قید در برابر خانواده های سنتی

در خانواده های سنتی پدر و مادر از جایگاه ویژه ای برخوردار هستند. جایگاه ویژه پدر و مادر به صورت طبیعی مانع بسیاری از انحرافات است. وقتی فرزند در تصمیم های خود به نظر پدر و مادر خود توجه می کند ، راه برای تن دادن به کارهایی که نهاد خانواده را تحت الشعاع قرار می دهد تنگ می شود. اما در شبکه های ماهواره ای یکی از اصلی ترین کارها خارج کردن پدر و مادر از محوریت خانواده و معرفی آنه در اندازه زمینه ساز تولد است. یعنی پدر و مادر کسانی هستند که به جهت قانون طبیعت زمینه ساز تولد فرزند هستند و باز هم به جهت همین قانون طبیعت باید تا مدتی که فرزند توانایی مراقبت از خویش و پاسخ به نیازهای روزمره خود را ندارد ، از او مراقبت کنند. اما وقتی که فرزند از آب و گل در آمد ، پدر در حد یک کارگر برای تأمین مخارج و مادر هم در حد یک خادم برای انجام وظایفی مانند آشپزی و رخت شستن و اتو کشیدن و... پایین می آید. در این خانواده پدر و مادر نقشی در تربیت فرزند خود ایفا نمی کنند. شبکه های ماهواره ای بدون اینکه حساسیت خاصی ایجاد کنند باورهای ما را فتح می کنند و خانواده بی قید را در مقابل خانواده دینی عَلم می کنند. اگر خانواده از حالت مقید بودن و دینی خود بیرون آمد ، آن جامعه محکوم به فناست کما اینکه در غرب این اتفاق در حال افتادن است.

2. ترویج و عادی جلوه دادن خیانت زن و شوهر به یکدیگر

غرب به این نتیجه رسیده است که تا وقتی زن و شوهر در خانواده سنتی به وفادارند و روابط در محدوده خانواده منحصر می شود ، نمی تواند خانواده سنتی را از هم بپاشاند. به همین دلیل یکی از اصلی ترین شگردهای آنها برای به هم ریختن خانواده سنتی ، ترویج خیانت همسران به یکدیگر و عادی جلوه دادن اینها به ویژه خیانت زن به شوهر ، مخصوصاً اگر زن متوجه شد شوهرش به او خیانت کرده است یک حق مسلم و طبیعی بداند که او هم به شوهر خیانت کرده و انتقام بگیرد. به شدت در سریالها این موضوع را تبلیغ می کنند. اگر زنی در محدوده ارتباطات خود آن قید وفاداری را کنار زد دیگر نمی تواند همسر و مادر خوبی باشد. در این صورت خانواده ای بوجود نمی آید. ستون خیمه خانواده های سنتی مادر است. تجربه شده که در بسیاری از موارد پدر خانواده وقتی بی قید بوده است ، آن خیمه خانواده برپا مانده است ، مادر با آن ایثار و فداکاری ، زندگی را حفظ نموده است.

عوامل گرایش به ماهواره در خانواده

1. تمایل خانواده های ایرانی به دیدن سریال و ترجیح آن به فیلم سینمایی ، تا جائیکه بسیاری از کانال های ماهواره ای اکنون اقدام به پخش سریال در میان برنامه های عادی خود نموده اند.
 2. تمرکز شبکه های ماهواره ای به حوزه هایی از زندگی اجتماعی که جزء حوزه های ممنوع و بعضاً تابوهای جامعه ی ایرانی به شمار می روند ، مانند روابط آزادانه با جنس مخالف ، نوشیدن مشروبات الکلی در مواقع جشن و غم ، عدم تقید به ظواهر مذهبی و کافی بودن داشتن نیت پاک ، روابط نامتوازن میان افراد دارای اختلاف بسیار و بسیاری موارد دیگر از این قبیل.
 3. بیننده در بسیاری موارد به خود حق می دهد تا با ذهن خسته از کار روزانه و یادگیری های اجتماعی خود را با دیدن برنامه هایی بدون محتوا ، اما سرگرم کننده و جذاب هر چند مضر آرام نماید.
 4. وجود برخی سریالهای کم جاذبه ی داخلی که فاقد پاسخگویی به نیاز سرگرمی و رفع خستگی برای دسته ای از مخاطبان ایرانی است.
- راهکارهای پیشنهادی

1. تقویت فرهنگ خودی و نشان دادن ارزش های بالای آن به سطوح پایین جامعه ، دفاع از ارزش های ملی ، ارتقاء سطح آگاهی افراد ، ترویج زندگی معنوی و تقوا ، ترویج الگوهای رفتاری صحیح در خانواده و جامعه.
2. حرکت مقابله ای صدا و سیما برای ساختن و بازنمایی مجدد ارزش های جامعه و صیانت از حریم خانواده به منظور مقابله با اثرات منفی فیلم های مناسب ماهواره ای.
3. حرکت آگاهانه و صحیح مدیران فرهنگی جامعه برای کاهش اثرات منفی برنامه های ماهواره.

4. وظیفه اصلی مسئولان فرهنگی ، ایمن سازی افراد به ویژه نوجوانان و جوانان در برابر هجوم بیگانگان و افزایش قدرت مقاومت آنان است. ایمن سازی نیز با برنامه ریزی های اساسی برای گسترش شناخت معارف اسلامی و باورهای اعتقادی و مذهبی در جامعه میسر است که می تواند با گذشت زمان ، افراد جامعه را به خودآگاهی و خودباوری برساند. به عبارت دیگر باید جوانان عزیز را به گونه ای تربیت کرد که آگاهانه و با اختیار کامل از گناه دوری کنند تا بتوانند از ماهواره به عنوان برنامه تکمیلی بهره مند شوند.

5. تبیین صحیح پیامدهای منفی ماهواره برای جوانان و والدین آن ها با بهره مندی از مطبوعات ، رسانه ها و انجمن اولیا و مربیان مدرسه.

6. بی شک محدود آفرینی در استفاده از برنامه های ماهواره بدون جایگزین کردن برنامه های سازنده و مورد علاقه جوانان در رسانه های ملی به نتیجه نخواهد رسید. بنابراین گسترش شبکه های رادیویی و تلویزیونی و توسعه ی برنامه های گوناگون ، باید جزو برنامه های اساسی دولت مردان ، به ویژه مسئولان صداوسیما قرار گیرد.

رسانه ملی می تواند با توجه به نیازهای طبیعی مخاطبان ، معرفی الگوها و مدهای مناسب و بومی در مقابله با رسانه های بیگانه است. رسانه می تواند با شناختی که از نظام فکری و اجتماعی مخاطب خویش دارد ، پاسخگوی نیازهای آنان باشد.

راهکارها:

1. ارائه الگوهای مناسب و تبیین پوچی و بیهودگی الگوهای بیگانه: الگوهایی می توانند سبب رشد دیگران شوند که خود رشد یافته باشند. افرادی که در مسیر هدایت ، محکم و استوار هستند و آگاهی به علوم و معارف الهی دارند ، تضمین کننده رشد و کمال انسان ها هستند و باید به عنوان الگوهای موفق و مناسب در رسانه معرفی شده و به نقش آنان در سلامت اخلاقی و اجتماعی و تحکیم بنیان های خانواده پرداخته شود.

2. تلاش برای تولید سریالهای قوی ، متناسب با باورهای ملی-مذهبی ؛ کیفیت و محتوای سریالهای داخلی باید به دقت بررسی شود. اگر پیام ها چندان ارتباط و مناسبتی با بافت اجتماعی جامعه نداشته باشند ، جاذبه ای هم برای مردم نخواهند داشت. از اینرو سبب گرایش بیشتر مخاطبان به سمت ماهواره گردیده و به مرور تنوع و تکثر شبکه های داخلی نیز به پخش برنامه های نمایشی گذشته و تکرار آنها می انجامد.

کمیته عفاف و حجاب مرکز بهداشت شماره یک مشهد